

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2837 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2837 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO—YEAR XXXIV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 27. AVGUSTA (AUGUST 27), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 170

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Rusi vrgli Nemce nazaj pri Moskvi

Vrhovno poveljstvo pravi, da je 45.000 nemških vojakov padlo v bitkah in da so Rusi reokupirali 610 mest in vasi. Sovjetski letalci napadli nemška mesta. Ljute bitke med ameriško in japonsko oboroženo silo se nadaljujejo. Čungking naznanil veliko kitajsko zmago

Moskva, 27. avg.—Ruske arade so vrgle Nemce nazaj 25 do 30 milj na široki fronti na severozahodni strani Moskve v protiofenzivi in ubili 45.000 sovjetnikov. Ta dalje pravi, da so Rusi reokupirali 610 mest in vasi v provinci Kalinin.

Druga vest pravi, da so sovjetske vojske drže svoje pozicije na fronti pri Stalingradu in da so odbile napade sovražnika. Nemško poveljstvo je zagnalo na to fronto 25 oklopnih divizij, da zlomi obrambo sovjetskih brambovcov. Na kavkaški fronti Nemci se dan prodirajo naprej in Rusi se morali umakniti nazaj na 32 milj pod pritiskom ognjene sovražne sile. Naciji dirajo proti Groznemu, srečanje bogatega oljnega polja. Danje poročilo pravi, da so nemci dospeli do Mozdoka, strateške točke na kavkaški fronti.

London, 27. avg.—Ruski letalci sinoči metali bombe na nemška mesta, se glasi radijsko poročilo iz Berlina. Eden bombnik dosegel predmestje nemškega vmesnega mesta.

Moskva, 26. avg.—Bitka za Leningrad se je pričela, pravi nemški sovjetskega poveljstva. Nemške oklopne in pehotne kolone napadajo obrambno na severozahodni strani Leningrada, jeklarskega središča ob reki Volgi.

Obožena sila milijon Nemcev je bila vržena v boj proti sovjetom na tej fronti. V akciji oklopne in motorne kolone ter letala. Več nemških padcev se je spustilo na tla v okviru ruske bojne črte, ki pa so skoraj vsi pobiti.

Nase čete odbijajo napade sovražnika in prizadale so mu ogromne izgube, pravi rusko poveljstvo. "Srdite bitke divjajo na kavkaški fronti južno Krasnodara. Ena ruska vojska enota je razbila 17 nemških tankov v bitki v enem sektoru te fronte. V spopadih v okoliščini naši letalci sestrelili 92 sovjetnih bombnikov v zadnjih petih dneh."

Četniki ubili srbskega fašista

Nemški gestapovci pobijajo upornike

London, 26. avg.—Ubežna jugoslovanska vlada je dobila vest iz zanesljivih virov, da so četniki ubili profesorja Buliča, podnačelnika srbske fašistične organizacije v Čačaku. Vlada je dala popolno oblast generalu Mihajloviću, poveljniku četniške armade, glede kaznovanja vseh izdajalcev med Srbi, Hrvati in Slovenci, ki služijo okupacijski sili kot lutke. Mihajloviću je formiral posebne zbornice, katerih člani so prisegli, da bodo pobili vse izdajalce.

Seznam imen izdajalcev je bil objavljen in vsi so zapisani smrti. Med temi so srbski premier Milan Nedić; Ante Pavelić, poglavnik "neodvisne" Hrvatske; Ljuba Ljotić, fašistični vođa; Milan Acimović, notranji minister v Nedićevem kabinetu, in njegov pomočnik Ceka Džordžević.

V Londonu dospela poročila pravijo, da so gestapovci ustrelili najmanj sto upornikov v okupiranih deželah v zadnjih 48 urah. Dalje so aretirali več sto ljudi in jih pridržali kot talce. Najmanj 25 Čehov je bilo ustreljenih, med temi pisatelj Aleksander Besmertny, prijatelj Edvarda Beneša, bivšega predsednika čehoslovaške republike. Vsi so bili obojeni v smrt in ustreljeni na obtožbo sabotaže.

Pet Poljakov je bilo ustreljenih zaradi nožnje prepovedane gasolinjske orodja. Dva Belgijca in štirje Francozi so bili ustreljeni, ker so ubili nemškega vojaka. Petnajst Grkov je bilo ustreljenih zaradi napadov na nemške in italijanske vojske. Nacijske oblasti so aretirale čez tristo oseb na Norveškem in jih poslale v koncentracijska taborišča, ker so izražale simpatije napram ruskim vojnim ujetnikom.

Pastor Molzahn obsojen v zapor

Akcija za odvzete državljanstva

Hartford, Conn., 26. avg.—Rev. Kurt E. B. Molzahn, luteranski pastor iz Philadelphije, ki je bil spoznan za krivega kršenja zakona zoper špionažo in dajanja informacij o ameriških vojaških tajnostih osiščnim agentom, je bil obsojen na deset let zopora. Obsodbo je izrekel sodnik Joseph Smith.

Po obsodbi je bil pastor odveden v federalno jetnišnico v Danburyju. Prosekutor Thomas J. Dodd je dejal, da bo justični departament uvedel postopanje glede odvzeta državljanstva Molzahn. Pastor je bil članik v nemški armadi v prvi svetovni vojni.

Newark, N. J., 26. avg.—Ruth Bahr, žena Herberta K. Baha, ki je bil spoznan za krivega špionaža na obravnavi pred federalnim sodiščem, je izjavila, da bo vložila tožbo za ločitev zakona. Bahr bo morda obsojen v smrt prihodnji teden.

Ameriški general Stilwell v Indiji

Čungking, Kitajska, 26. avg.—Ameriški general Joseph Stilwell je došel v Indijo kot osebnim zaupnik generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske obožene sile, se glasi naznanilo. Kaišek je dejal, da bo Stilwell preiskoval položaj kitajskih čet v Indiji. Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da je general došel v Indijo kot zaupnik predsednika Roosevelta.

POSVETOVANJA MED AMERIKO IN BRAZILIJU

Vprašanje obrambe predmet razgovorov

SKUPNA BORBA PROTI SOVRAZNIKU

Washington, D. C., 26. avg.—Vojaški reprezentante Amerike in Braziliije so se tu sestali in začeli razpravljati o novih problemih, nanašajočih se na obrambo zapadne hemisfere. Ti so bili potisnjeni na površje, ko je Brazilija napovedala vojno Nemčiji in Italiji in se tako postavila na stran združenih narodov v borbi proti osiščnim silam.

Detalji razgovorov niso bili razkriti. Prvi seji je predsedoval general G. Ord, načelnik ameriške delegacije. Načelnik brazilske delegacije je general Leitao de Carvalho.

Admiral Ernest J. King, vrhovni poveljnik ameriške bojne mornarice, je imel značilen govor na banketu, ki je sledil zaključju prve seje. On je izrazil upanje, da bošta obe državi delali skupaj v vojni kot sta v pripravah za vojno. Priprave, katere je omenil, se tičejo obrambnih načrtov. Oslični letalski napad na Brazilijo z baz v francoski Zahodni Afriki ni izključen. Razdalja med Zahodno Afriko in Brazilijo je 1620 milj.

General George C. Marshall, šef ameriškega armadnega štaba, je tudi omenil, da je vprašanje obrambe zapadne hemisfere glavni predmet razgovorov. V svojem govoru po radiu je naglasil vzajemni sporazum med Ameriko in Brazilijo kot garancijo za uspeh v skupni borbi proti sovražniku. "Naš triumf v tej vojni je neizbežen," je dejal. "Naša skupna naloga je poraz osiščnih sil, ki skušajo uničiti svobodne vlade povsod."

Novo britsko poveljstvo na vzhodu

General Wilson imenovan za načelnika

London, 26. avg.—Novo poveljstvo skupne britske obožene sile v Iraku in Perziji je bilo ustanovljeno. Za načelnika poveljstva je bil izbran general Henry M. Wilson, ki je vodil uspešno vojaško kampanjo v Siriji.

Zadevno naznanilo je objavil vojni urad. Nekateri opazovalci vidijo v formiranju novega poveljstva rezultat nedavnih razgovorov med Churchillom in Stalinom v Moskvi. Možnost je, da bodo britske čete, koncentrirane v Iraku in Perziji, poslana na kavkaško fronto in pomagale Rusom v borbi proti nacistični oboženi sili.

Britske čete so zasedle Irak v maju preteklega leta, ko se je

Domače vesti

Obiski in posravniki

Chicago.—Vatro J. Grill in Frank Ogilar iz Clevelanda sta 25. avgusta obiskala gl. urad SN-PJ in uredništvo Prosvete.—Drugi obiskovalci tega dne so bili: Anna Moran, Granville, Ill., in Stella, Gertrude ter Fanny Uljan, Kane, Pa.; zadnje so prišle v spremstvu Jos. Benigerja, Chicago.

Smrten padec v Penni
Claridge, Pa.—Dne 16. avgusta je Anton Florek padel po stopnicah tako nesrečno, da se je ubil. Pokopan je bil 19. t. m. na pokopališču Sv. Barbare v Claridge. Bil je član društva 7 SNPJ, star 59 let in doma od nekod iz Slavonije. Zapušta dva sinova, ni pa znano, kje se nahajata. Že pred leti je pokojnika žena zapustila in s seboj je vzela tudi oba dečka in takrat je Florek izgubil vsako sled za njima. Ako ju pozna kdo, ki čita te vrstice, naj ju obvesti o smrti njunega očeta, kar ne bo slabo za nju.

Vozniki apelirajo na vladni odbor

Stavka v šestih državah končana

St. Louis, Mo., 26. avg.—Člani dveh unij mednarodne bratovščine voznikov (ADF) so apelirali na vojno-delavski odbor, naj prevzame kontrolo nad njimi. Stori naj iste korake kot jih je proti kompanijam, ki so izživale vlado.

Francoska vlada protestira

Obsodba ameriškega napada na Rouen

Vichy, Francija, 26. avg.—Vlada Pierra Lavalja je naslovila protest Ameriki, ker so ameriški letalci metali bombe na Rouen, mesto v severni Franciji, dva dni pred navalom britskih, kanadskih in ameriških čet na Dieppe, nacijsko bazo v zasedeni Franciji.

Halifax hvali bojno razporenje

Britski poslanik se vrnil v Washington

Washington, D. C., 26. avg.—Lord Halifax, britski poslanik, ki se je pravkar vrnil v Washington z obiska v Angliji, je pohvalil bojno razporenje med zaveznicami v razgovoru s časnikarji. Glede ustanovitve druge fronte je dejal, naj se ta zvežava prepusti v rešitev poveljnikom britske in ameriške obožene sile v Evropi, ki vedo, kaj delajo. Oni naj odločijo, kdaj in kje se ustanovi druga fronta.

Američanka razkrila nacijske brutalnosti

Washington, D. C., 26. avg.—Ruth Mitchell, sestra pokojnega ameriškega generala Williama Mitchella, je povedala predsedniku Rooseveltu, da nobena propaganda ne more pretiravati nacijskih brutalnosti in groznih razmer v nemških jetniških taboriščih. Ona je prebila enajst mesecev v jetniškem taborišču, ker je pomagala jugoslovanskim četnikom. Predsedniku je podarila košarico, katero so spletale jetnice v taborišču pri Liebenauju, Nemčija, iz vrvice papirnatih, katere jim je poslal Rdeči križ.

Vladni odbor odredil zvišanje plač jeklarjem

Brat angleškega kralja se ubil

Letalo, na katerem se je nahajal, padlo na tla

London, 26. avg.—Vojskova Kent, najmlajši brat kralja Jurija, se je ubil, ko je letalo tipa Sunderland, na katerem se je nahajal, treslo na tla in se razbilo. Z njim vred so se ubili vsi člani letalske posadke.

Letalski minister pravi v poročilu, da se je nesreča pripetila v severnem delu Škotske. Vojskova je bil na poti proti Islandiji. Njegova smrt je prva izguba v dinastiji od začetka te vojne. Člani njegove rodbine so bili prej informirani o nesreči njegove javnosti.

OLJNI DELAVCI ZA STAVKALI

Izenačenje delovnih pogojev v jeklarski industriji

Washington, D. C., 26. avg.—Vojno-delavski odbor je odredil zvišanje plač delavcem, ki so uposleni v tovarnah petih kompanij korporacije United States Steel, za pet in pol centa na uro ali 44 centov na dan. Odlok sliči onemu, ki ga je odbor podal v zadevi kompanij "Malega jekla" 16. julija. Ta določa unijsko delavnico in odbijanje unijaskih prispevkov po kompanijah.

Odbor ima dvanajst članov. Štirje predstavljajo delavce, štirje javnost in štirje delodajalce. Za zvišanje plač so se izrekli vsi člani odbora, proti unijaski zaščiti in proviziji, da zvišanje plače velja za nazaj do 15. februarja, pa so glasovali reprezentantje delodajalcev.

Pri zaslišanju, ki se je vršilo zadnji teden, so reprezentantje delodajalcev argumentirali, da bi bilo mezdno zvišanje za nazaj kršitev pogodbe, sklenjene z jeklarsko unijo CIO, katere veljavnost je potekla 30. junija. Oni so se upirali tudi proviziji glede unijske zaščite in poudarjali, da so prizadete kompanije pristale na kolektivno pogajanje z unijo. Philip Murray, predsednik jeklarske unije in CIO, je zahteval vključitev te provizije v pogodbo. Njegov argument je bil, da mora unijska zaščita kriti vse delavce v jeklarski industriji. Odbor se je z osemimi glasovi izrekel za izenačenje delovnih pogojev v tej industriji.

Provizija pravi, da se morajo delavci v dveh tednih odločiti za pridružitve ali izstop iz unije. Po tem času vsi člani in oni, ki vstopijo v unijo posebej, ostanejo člani, dokler ne potekne veljavnost pogodbe. Ta vsebuje tudi garancijo, da unija ne bo pritiskala na delavce, naj se ji pridružijo.

Prizadete kompanije so Carnegie-Illinois, American Steel & Wire, Columbia, National Tube in Tennessee Coal, Iron & Railroad. V tovarnah teh kompanij je uposlenih okrog 250.000 delavcev, katerih letni dohodki v smislu odloka vojno-delavskega odbora se bodo zvišali za več milijonov dolarjev.

Chicago, 26. avg.—Okrog 2250 članov unije oljnih delavcev CIO je zastavkalo v čistilnicah oljnih starih kompanij, ker so odbile zahtevo glede zvišanja plače za deset centov na uro. Vse prizadete kompanije imajo pogodbo z vlado glede dostavljanja gasolinu armadi in mornarici.

Stavkarji se vrnilo na delo

Los Angeles, Cal., 26. avg.—Okrog 3000 stavkarjev, članov avtne unije CIO, se je vrnilo na delo v tovarno Aluminum Co. of America v Vernonu. Stavka je trajala samo dva dni. Preključna je bila, ko je vojno-delavski odbor poslal telegram z deklaracijo, da sedaj ni časa za stavke.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$3.00 na leto...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.50 per year...

Cena oglasov po dogovoru. Nekaj delcev in amaterskih člankov se ne vračajo...

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned...

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2457-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Nekaj domačega

Wilmerding, Pa.—Pred mesecem dni me je moj prijatelj Frank Fink iz Herminieja malo pohvalil v svojem dopisu...

Dne 16. avgusta pridemo s hrvalškega piknika. Bilo je vsega dovolj, jadače in pijaše...

Ves sem bil iznenaden, malo še zmešan od piknika in zaspan povrh. Z veseljem smo vsi trije govorili z Eddyjem...

Sliša sem že prej, da so na teh vlakih uniformirane uslužbenke (stewardesses) in da na te progi dela tudi Terčeljeva...

Vozili smo se skozi Springfield. Doračili sem se Johna Gorika in bi bil izstopil, ker je bilo do drugega vlaka še tri ure...

Na oblaku v St. Louisu. Cleveland—Ker smo v vojnem času in moramo delati vsak dan, nam delovodje neradi dajo dopust...

V kadetni šoli v Scott Fieldu imajo strogo disciplino v pouku, kakor je tudi v vseh drugih branah armade. Na primer ako je človek dober strelac v civilu...

John Spiller je St. Louisa, distriktni podpredsednik, bi moral biti na seji glavnega odbora, toda poslal je pismo, naj se oprost, ker ne more dobiti dopusta...

Torej bo vojaška disciplina tudi naše fante naučila nekoliko manire, in to je dobra stran vojaštva, kajti mnogi so jo potrebni...

Čudil sem se Johnovi slovenščini. Govori nekam po breškoštajersko. Vprašam ga, ali je tukaj rojen...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

Tudi v St. Louisu izdelujejo veliko vojnega materiala in kakor drugod, je tudi tam veliko novih tovarn. Videli smo staro mesto, ki so ga ustanovili Francozi...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

pusta radi "defense" dela. Ko sem izvedel v Chicago, da ga ne bo na sejo, sem mu takoj pisal, da pridem v St. Louis in da želim, da mi nekoga preskrbi...

Ko sem čakal v St. Louisu na postaji od 1:40 do petih popoldne, sem poklical po telefonu mrs. Anno Spiller, ki poveljala moje potežkoče in jo vprašal, če je tja klical moj sin, kajti sem mu bil poslal Johnov naslov...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

John nas je vozil po mestu in nam razkazoval parke, ki so jako zanimivi, posebno pa zoološki park, kjer so razne živali...

ker sem že toliko slihal o slavni reki Mississippi, sem jo hotel videti od blizu (prekorajšil sem jo leta 1906 v Davenportu, Ia., toda ponoči)...

John nas je hotel peljati v Show Gardens, kjer raste raznovrstno sadje, ali mi bilo časa. Videli smo "Altenheim" za nemške starčke, ki je precej lep dom...

John nas je hotel peljati v pivovarno Anheuser-Busch, največja na svetu, ki izdeluje Budweiserjevo pivo. Ko se pelješ mimo drožarne, lepo diši, kakor tudi pri nas v Cleveland-Beachlandu...

John nas je hotel peljati v pivovarno Anheuser-Busch, največja na svetu, ki izdeluje Budweiserjevo pivo...

John nas je hotel peljati v pivovarno Anheuser-Busch, največja na svetu, ki izdeluje Budweiserjevo pivo...

John nas je hotel peljati v pivovarno Anheuser-Busch, največja na svetu, ki izdeluje Budweiserjevo pivo...

John nas je hotel peljati v pivovarno Anheuser-Busch, največja na svetu, ki izdeluje Budweiserjevo pivo...

kriv, da niso v kakem obsegu pri društvih. In ravno zato mi plačajo Prosveta. Nekaj je plač pa tudi tiskih, ki so člani jednote, toda jih nikdar ne vidim...

Veste, bratje, Prosveta je član, ki ga izdaja jednota. Kar dar potrebuješ pomoči, ti je SNPJ dobro v vsakem oziru...

Kar se tiče ruskega reliefa, mi darovali sledeči: Po dolga so dali John Jenko, Valentin Medle, Joseph Chokel, Ermenc, John Jerman, John Ravšek, Frank Jager, Frank Jec, M. E. Sutarich, Anton Smrekar, Kocjan Ahčin, Jan Roic, L. Perkol, A. Bratislavski, po 50c pa so prispevali Podjavorščak, John Cameron, Rodich, Roze Moze, L. Zajec, Vidmar, J. Kočevar, Charles Semrak, Frank Bregant, John Bartel, John Vuncovsky, Frank Perko, Al Dietrich in John Kocjan. Socialistični klub, ki je omenjeno, \$20. Dosedaj sem nabral \$39.75. Hvala vsem darovalcem. Obenem naznanjam, da bom še pobiral do 20. septembra, če bo kdo hotel kaj dati. Želim tudi, da mi greste malo bolj v roki pri tem težkem delu. Louis Barborich, zastopnik

Darovi za Cankarjevo ustanovo. Cleveland.—Ker se niso mogli udeležiti piknika Cankarjeve ustanove prejšnjega nedelja, darovali v tiskovni sklad Cankarjevega glasnika po dva dolarja: Frank Česen, predsednik C. U., ki sedaj vodi gostilno v vogalu Edna ave. in E. 61st St. Matt Petrovič, predsednik spodarskega odseka SNPJ, Pollock, ki vodi modno trgovino v SND, in John Rakar, ki vodi gasolinško postajo na vpadu Waterloo rd., Delavan in Grovewood ave.

Tudi Detroitčani podpirajo C. U. in revojo Cankarjevo glasnik. V tiskovni sklad darovala Joseph Koss \$1 in John Beriliz \$2. Hvala vsem darovalcem in limo posnemalcev. Odbor C. U.

Od Ameriškega odbora za južnoslovane pod Italijo. New York.—Na sestanku stopnikov istrskih društev in New Yorka in okolice, katero so se udeležili tudi posamezniki, ki so zainteresirani v istraževanju in sploh v vračanju onih Slovencev in Hrvatov Primorja in Istre, ki so ušli iz po ameriških oblastih kot "vražni izomerci", je bil tudi ustanovljen Ameriški odbor Slovencev pod Italijo.

Na čelu tega odbora so: Vuk Ujčič, predsednik, Mary Vidmar, tajnica, R. F. Hlača, prvi podpredsednik, Anton Sintič, drugi podpredsednik, Franjo Kinkič, blagajnik, John Šepich, Ignace Hude in I. Rerečić, odborov nadzorniki pa so: Leo Račić, Ziga Načinovič, Anna Krasna in Milka Furčič. To odbor bo deloval kot ameriška ednica, da dokazuje obsegu Zdrženih držav potrebo reklasifikacije ameriških Slovencev "pod Italijo" iz "neprijateljskih" v prijateljske. Prvi korak v tej smeri je dostavitev resolucije na pristojna mesta, čemur pa bo sledila osebna intervencija dveh članov, ki bosta šla v Washington in pojasnila ameriški vladi resničen položaj in stališče Hrvatov in Slovencev pod Italijo. Odbor bo deloval v tem zvezi s ostalimi Slovani v vsakem pokretu, čijega namen je pomagati vojnemu naporu Amerike in združenih narodov za uničenje osišnih sil. Na prej omenjenem sestanku je bila sprejeta tudi sledeča resolucija: WE, the representatives of the Italian societies of New York City and vicinity, gathered on the occasion of a joint meeting to form the American Committee for Slavs under Italy, in the name of the American Committee for Slavs under Italy.

Ameriška "tretja fronta"

V kritičnem času, ko z vseh strani buči zahteva po drugi (to je novi) frontni na zapadu Evrope za olajšanje položaja v Rusiji, je federalni upravitelj cen Henderson pred kratkim v Norfolk, Va., zahteval "tretjo fronto" v Ameriki.

Henderson je naslovil svojo zahtevo za "tretjo fronto" na delavce in farmerje, kasneje pa je prišel zraven še korporacije ali velekapitaliste. "Tretja fronta" v Združenih državah je nujno potrebna, je rekel Henderson, proti grozeči inflaciji.

Delavci še vedno zahtevajo višje plače, je potožil Henderson. To daje povod farmerjem, da zahtevajo višje cene za svoja pridelke živil—in to spet daje povod trgovcem, da dražijo ona blaga, ki še nima "stropa" in tega blaga brez "stropa" je še dosti, posebno na trgu za živež. In ko delavci vidijo, da morajo plačevati vedno več za živež, prihajajo ponovno in ponovno z zahtevami za povznanje plač—kar spet podžiga farmerje, da imajo povod za zahtevo po višjih cenah za svoje pridelke—in to spet draži trgovce, da zvišujejo cene.

Tako se vrte "zloeviče kolo"—višje plače, višje cene—dalje in dalje in prej ali slej mora zagrmeti inflacija. Kdo pa daje delavcem povod, da ponovno in ponovno zahtevajo višje plače? Henderson ni prav nič pomišljal z odgovorom. Korporacije, industrijske družbe! Ameriške korporacije—držeč se starega pravila: Suši seno, ko sonce sije—grabijo dobička, kolikor in kjer koli morejo, kjer pa ne morejo, si izvršni uradniki korporacij nakazujejo velikanske plače—sto tisoč, tristo tisoč, pol milijona dolarjev letno.

Organizirani delavci niso slepi, da bi ne videli tega početja korporacij, pa si mislijo—če vi, mistri, lahko dobiti svoje, zakaj ne bi še mi? To, kajpada, ni nobena kooperacija za zajezitev inflacije. Henderson je rekel, da si morajo delavci, farmerji in kapitalisti ustaliti (stabilizirati) svoje dohodke; ako se to ne zgodi, je ves božji zoper inflacijo zaman—in ko pride inflacija, bomo tregli vsi. Vprašanje je, kdo naj začne s stabiliziranjem dohodkov. Nekoče mora začeti; nekdo se mora prvi žrtvovati in upanju, da mu bodo drugi sledili. Toda kdo naj bo prvi kozliček?

Henderson misli, da bi morali vsi prizadeti—delavci, farmerji in kapitalisti—hkratu prostovoljno kooperirati in "zloeviče kolo" se bo takoj ustavilo. Zato zahteva "tretjo fronto." To pa je dvomljivo. Ignoranca, ki je mati sebičnosti in drugih slabih človeških navad, se ne bo sama odstranila in pustila za seboj praznino; ignoranca se umakne le tedaj, kadar jo izpodrina nekaj drugega, pozitivnega in konkretnega. To je izobrazba—prepričanje, da je kooperacija potrebna, drugače sledi katastrofa. Ampak izobrazba prihaja počasi. Ker ni časa za čakanje na prostovoljno kooperacijo, je treba edinega sredstva, ki še ostane—postavne sile. Človeška družba ne čaka, da se bodo talovi in merilci sami izpremenili v dobre ljudi, medtem pa lahko kradejo in ubijajo po mili volji, pač pa jih s silo odstrani. Odlok predsednika Roosevelta za kontrolo dohodkov, ki naj prepreči inflacijo, ima čelo vrsto lukenj. Strop za farmarske in trgovčeve cene ima vse polno izjem, strop za dobičke ima izjeme in stropa za delavske plače sploh še ni. Predsednik je dobra duša. Upal je, da si bodo na njegovo pobudo ljudje sami omejili dohodke, a zmotil se je. Ljudje na splošno še niso toliko razumni, zato niso vsi "dobri."

Vse kaže, da bo potreben nov predsedniški odlok v obliki ultimata: do tega in tega dne si morajo vsi složi stabilizirati svoje dohodke, potem pa velja strop za vse enako in brez izjema.

Američani padajo kupoma—doma

Kadar čitamo ali ališimo, da je padlo na tisoče mrtvih na bojni fronti, nas zaboli. Nič pa ne pomislimo, da je izguba človeških življenj v vojni—malenkost napram človeškim izgubam doma na industrijski fronti poleg drugih domačih "front." Za to stredo dejstvo se sploh ne zmenimo. Pred dnevi je bila objavljena primerjalna statistika glede tega. Prečitajte sledeče številke in primerjajte.

Odkar je Amerika v sedanji vojni, to je od japonskega napada na Pearl Harbor, pa do 1. avgusta 1942 je bilo okrog 8000 ameriških vojakov, pomorščakov in drugih bojevnikov uбитih. Skupna ameriške izgube v ubitih, ranjenih, ujetih in manjkajočih v vojni do tega dne znašajo okrog 45,000 moži.

V istem času, to je od 8. decembra 1941 do 1. avgusta 1942, pa je bilo v ameriških industrijah ubitih okrog 30,000 delavcev; skupno število ubitih in ranjenih delavcev v tem času znaša okrog PET MILIJONOV.

To pomeni, da so bile človeške izgube v ameriških tovarnah in rovh v omenjenem času ŠESTKRAT tako velike, ŠESTKRAT tako smrtonosne, kakor so bile na bojni fronti. Stroji v industrijah ubijajo oziroma pohabijo šestkrat toliko delavcev, kakor jih pobijejo in pohabijo sovražne bombe, granate, kroglice in bajoneti na bojni fronti.

O tem morajo Američani razmišljati. Amerika mora imeti domala deset milijonov vojakov, če hoče poraziti osi—ampak za to zmago mora imeti najmanj dvajset milijonov zdravih delavcev, ZDRAVIH, ne pokvečenih. Klanje delavcev v industrijah mora prenehati!

Člani unije električarjev (ADF) se vračajo za delo v tovarno General Cable Co., Bayona, N. J. Se so tovarno zaslego vojaške čete.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Splošna zračna ofenziva proti nemškemu rajhu bi se mogla najlažje organizirati na letališčih na Balkanu.

Izkrancje na Balkanu bi tudi dovedlo do takojšnje likvidacije Italije. To seveda ne bi izključevalo istočasnih operacij izkrancja v zapadni Evropi.

Hrvatski letalci prehajajo k četnikom in bombardirajo sovražno posadko

Moskva, 6. avgusta. (ICN).— Radiopostaja "Svobodna Jugoslavija" je oddala 4. avgusta sledeče poročilo vrhovnega poveljstva četniške in prostovoljske armade:

Cetniški letalski oddelek bombnikov je izvršil posreden napad na sovražnikovo posadko v banjaški vojašnici. Naša letala so bombardirala z uspehom tudi neko nemško kolono. Po vesteh, ki jih je poveljništvo četnikov dobilo po izvršitvi te akcije, so bile nemške izgube mrtvih in ranjenih zelo visoke. Med mrtvimi se nahaja tudi neki nemški major.

Ta napad je bil izvršen od hrvaških letalcev, ki so pobežnili pred nekoliko dnevi iz ustaške zračne sile in se s svojimi letali pridružili četniški prostovoljski armadi.

Pri napadu na Banjo Lukko je padel prvi četniški letalec Rudi Čovac, ki je s svojim vzgledom pokazal, kako je treba služiti narodu in se boriti za svobodo. Umrl je junaka smrti.

Pri osvobojenju Ključa, ki je bil zavzet ponoči, so naše edine zaplenile štiri infanterijske tope, 300 min, 100 pušk in 500 zavojev municije. Sovražnik je izgubil 70 mrtvih in preko sto ranjenih. **Fašistična letala so izvršila na Ključ divjaški napad in uničila mesto do temelja.** Nemške zasledbene čete so poskusile skupno z ustaškimi banditi in s pomočjo tankov in motorizirane infanterije napad na planino Grmeča, toda naši oddelki so jih potisnili nazaj in jim prizdeli občutne izgube. V tej bitki so naši vojaki zaplenili poleg drugega vojnega materiala 11 strojnih pušk in 20.000 strelov municije. Sovražnik je izgubil 68 ustaških in nemških vojakov, ki so jih napadalcii pustil na bojnem polju.

Neprestani boji se vrše v Sloveniji, Dalmaciji in Liku.

Dr. Maček je še vedno nasprotnik očišča

Bern, Švica, 7. avg. (Telefonsko poročilo NYT).— Po zanesljivih vesteh iz Hrvaške so bile govornice o nekakšnem sporazumu med Paveličevimi ustraži in kmetstvom stranko dr. Vladimira Mačka, ki jih je očiščeno širilo v preteklem mesecu, onovane le na željah fašističnih Paveličevih pomagačev ter so brez vsake stvarne podlage.

Ni nobenega dvoma več o tem, da so Paveličevci širili te vesti z namenom, da povzročijo zmedo v hrvaškem javnem mišljenju v Zedinjenih državah.

Dr. Maček je še vedno interniran, prej ko slej neizprosen sovražnik Paveličevega pokreta in čaka svoje ure.

Nemci so morali pokleknati na pomoč madžarsko rečno brodovje na Donavi

London, 7. avg. (UP).— Po poročilih jugoslovanskih krogov je prispelo madžarsko rečno brodovje na pomoč nemškim in ustaškim enotam v borbi proti jugoslovanskim četnikom v sektorju med Savo in Donavo. Časopisje očišča poroča, da so uporniki izgubili 2000 mrtvih in 9000 ujetih. Jugoslovanski krogi menjajo, da kaže pisanje tega časopisja, v kakšni smeri so zasedbene oblasti v skrbih zaradi rastočega gibanja upornikov generala Draže Mihajlovića in citirajo Giornale d'Italia, ki je pred kratkim priznal v svojem uvodniku, da postajajo četniki vedno bolj opasni in da jih bo treba uničiti.

Tudi Jugoslovani zahtevajo drugo fronto

International News Service poroča, da so jugoslovanski krogi v Londonu dobili od generala Mihajlovića sledečo vest: Predpogoji za drugo fronto v Evropi so zelo ugodni, kajti že pet letno leto obstoja druga fronta, ki drži več kot 30 očiščevalnih divizij.

Druga fronta leži v srednji Evropi, kjer neprestano črta delovanje zaposluje 17 milijonov bolgarskih, 4 nemške in madžarskih divizij.

Četosi pomladi, ko so Nemci izgubili Jugoslavije pet svojih divizij in jih poslali na drugo fronto, so bili primorani nadomestiti te vojne sile s novimi bolgarskimi divizijami.

Na Balkanu je druga fronta nastajala.

Združeni narodi bodo našli v Jugoslaviji na licu mesta tako kompaktno in dobro organizirano armado.

Kadar bo prišel čas, bi bilo potrebno 48 ur očistiti vse ozemlje med Savo in Donavo na jugu.

Na zapadu, v zapadno Moravsko, v smeri Nemčije, predstava Evrope bi bilo najlažje in najlažje z Balkana. Tej fronti bodo tudi naravne pogoje najmanjše.

Ellen Wilson, članica ustaje pisarniških delavcev, v družbi pomočnikov v Detroitu, ki so je pogladi za svoje kraljice.

sebo pa v okraju Fruške gore in v okolici Novega Sada, važnega mesta na železniški progi Budimpešta-Belgrad.

Nemške agenture so poročale o borbah v tej pokrajini že v začetku preteklega meseca, sedanja poročila iz Dunaja pa potrjujejo, da se ti boji še vedno nadaljujejo.

Wiener Tagblatt dalje poroča, da so čete očišča uničile v bližini Niša, važnega železniškega središča 130 milj južnovzhodno od Belgrada, "neko močno uporniško četo."

Glavni tajnik John Vitez prečita korespondenco in navodila iz glavnega odbora JPO-SS, kakor tudi par pism od dveh družtev, katerim ni popolnoma znan pomen tega odbora. Kar se tiče Carterja, je sklenjeno, da se popravi, da se glasi Bridgeport, namesto Barton, O.

Na ustaševni seji so zastopna sledeča društva: Št. 4 SNPJ, 13 SNPJ, 258 SNPJ, 333 SNPJ, 407 SNPJ, 563 SNPJ, 640 SNPJ, 156 ABZ, 23 KSKJ in 123 KSKJ.

Nato predsednik obširno pojasni bedni položaj naših rojakov v starem kraju. Naša sveta dolžnost je, da pomagamo skozi Jugoslovanski pomožni odbor temu ubogemu narodu, katerega tišči k tlom nezleza fašistična pete. Vsi navzoči zastopniki društev in posamezniki so bili stoodatno za to, da gremo naprej z započetim delom in da se takoj lotimo zbiranja prispevkov od hiše do hiše.

Predsednik apelira na navzoče, naj se izmed navzočih izvoli sposoben odbor, čjega naloga bo, da bo vodil to samaritsko delo vestno in nepristransko. Nato odpre nominacijo in izvoljeni so bili soglasno sledeči: Predsednik Joseph Snoy, podpredsednik Frank Kolene, tajnik John Vitez, blagajnik Louis Pavlinich, zapisničarica Karolina Štefanić, nadzorniki so pa Joseph Sircel, Rozi Mihelčić in Joseph Skoff.

Nato je sklenjeno, da se naredijo potrebne listine za nabiranje prostovoljnih prispevkov. In ker imajo ženske pri takem delu več uspeha, sta za Bridgeport in okolice takoj izvoljeni Karolina Štefanić in Ana Gregorić, ostala društva pa bodo izvolila nabiralec na svojih sejah. Sklenjeno je tudi, naj se vse nabrane vsote oddajo ali pošljejo blagajniku postojanke—na naslov: Louis Pavlinich, R. F. D. 1, Box 52, Bellaire, O.

Predsednik apelira, da gremo vsi na delo in pomagamo vsak po svoji moči v svoji faselbini v korist te akcije. Dalje se zaključil, da stajni odbor skliče sejo, kadarkoli se mu vidi potrebno. Tajnik bo pravočasno obvestil vsa društva, kje in kdaj se bo seja vršila. Končno se zaključil, da se zapisnik današnje seje priobči v Prosveti, glasilu KSKJ in v Novi Dobi.

Joseph Snoy, predsednik, Louis Pavlinich, zapisničar.

Glasovi iz naselbin

1) To organize in the United States of America that part of our Slav people that is native or descendant from districts and Islands taken over by Italy at the conclusion of previous world war, in order to prove to the U. S. authorities that these groups belong in the class of friendly aliens despite the fact that they are technically included in the class of alien-enemies.

2) To be ever and in everything at disposition to the United States government, ready to sacrifice even our own lives in order to destroy the enemies of our great country and attain desired victory, because through that victory, we believe, we shall also attain the victory of our brethren enslaved by the Fascist Italy.

3) To so organized in one Central Committee join that Committee to the American-Slav Congress in order that acting through that Congress we realize our aim, namely, the recognition of American authorities that those of us, who are not as yet citizens of the United States, are friendly aliens.

4) That as American citizens, and residents of Slav descent, we join our modest endeavor to the common war effort of the United States in order that supporting the cause of American and United Nations victory we create a base for liberation of our brethren from the Italian Fascism in accordance with principles of the Atlantic Charter.

5) That in accordance with above aims, we greet the Pact concluded between the United States of America and the Soviet Union, and Great Britain and the Soviet Union, having among other aims the one of opening a Second Front in Europe in order to destroy the Nazi-Fascist powers and establish a free, just and democratic order among all nations.

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

AMERICAN COMMITTEE FOR SLAVS UNDER ITALY
Vincent Ujic, President, Mary Vidolich, Secretary.

Zapisnik ustanovne seje postojanke JPO-SS v Bridgeportu, O.

Bellaire, O.—Dne 16. avgusta se je vršila seja v društveni dvorani na Boydsvillu, ki je ustanovila okrožno postojanko slovenske sekcije Jugoslov. pomožnega odbora. Ker je začasni predsednik Peter Kroflich bolan, otvoril

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti) 31. julija 1942.

Govorila sem vam o velikih stvarih. Nikdar pa še ne o "našem malem narodu." Nikar ne recite, da to ni res. Povem vam hitro: ko govorim o "našem malem narodu," mislim na svojo hčerke. Ime ji je Duša, kličemo jo Dušica. Sredi vojne smo, Slovenija je daleč, nedosegljiva. Vendar je Dušica srečna. Bolj je srečna, kakor njeni bratec in sestrica po Evropi. Kadar ne mara mleka, kadar ne mara pomarančnega soka, ji povem, da bi bili malčki v Ljubljani in drugih mestih tam okoli srečni, če bi imeli te dobrrote. Govorim ji, kako so deca po Evropi sestradana še predno morejo njihove glayice razumeti, kaj je to; še predno morejo njihovi jeziki spregovoriti: "lačna."

Se spominjate knjige "Moja sestrica in jaz"? Onega dnevnika holandskega otroka iz časa nizozemskega "blitzkriega"? Kjer deček popisuje, kako so padale bombe v Rotterdamu, kako jim je ubilo njihovo mamicco, kako so zapustili domovino, kako so se rešili v Ameriko. Takih otrok mora biti danes še veliko po Evropi, ki so šli skozi take grozote. Samo, da niso dovolj srečni, da bi se rešili v Ameriko, da morajo ostati doma in stradati, zmrzovati. Nekateri so ališali streljanje, ki jim je ubilo očeta ali strica. Vidite, Dušica je srečna, ona živi na Angleškem. Njej ni bilo treba še do zdaj skozi take grozote.

V začetku avgusta bo dve leti, odkar se je začela "Britska bitka," "Battle of Britain." Če bi mi takrat izgubili bitko, bi bilo tudi z Dušico drugače. Dva meseca so nas poskušali nabiti ponoči, vso zimo so nas poskušali uničiti ponoči. Pa smo zmagali. Tako "naš mali narod" ne ve dosti o bombah, ne ve nič o vojni. Če bi Dušica rasla v Sloveniji, če bi rasla kjerkoli drugje v Evropi, bi vse drugače občutila današnje čase. Anglija je edina držala sovražnika proč od svoje zemlje. Edina in sama. "Zato je mogoče edino v Angliji, da ima Dušica življenje, kakršnega ima. Kako ji govijo, da njeno življenje! Če bi jo videli, bi mi verjeli, da je res.

Vsa deca tukaj niso tako srečna. Ni dolgo od tega, ko smo imeli težak zračni napad na malo podeželsko mesto. Mesto brez industrije, stare hiše in cerkve in polno evakuirancev. Med razvalinami so našli dete staro kakih osem mesecev. Živo, ali z rano na glavi. Poslali so ga v bolnico. Poizvedovali so za starši. Ali imena niso vedeli, niso vedeli koga iskati. Mati je ni zglašil, dete je umrlo, nihče ga ni prišel pogledat. Morda sta mati in oče tudi ubita. Morda iščeta svojega otroka. Pokopali so dete brez imena. V Ljubljani so smeli spomenik neznanega junaka. Na njem napis: "Ne vemo, kje si se rodil, za nas si pal..." Za nas si bilo ubito dete brez imena, zato, da bodo živele in se rodila druga deteta. Težka je cena, ali Anglija jo plačuje...

Dvoje dedščin ima Dušica za življenje. Prvič: nikdar ne sme pozabiti, kaj dolgoje Angliji. Nikdar ne sme pozabiti, da je živele v Angliji sredi vojne, ko so se zaveznice borile za življenje, ki so ga hoteli živeti njeni predniki, ki so hoteli živeti v njej.

Premierji britskih dominionov povabljeni v Washington

Washington, D. C., 28. avg.—Predsednik Roosevelt je dejal, da je povabil premierje Avstralije, Nove Zelandije in Južnoafriške unije na konferenco, na kateri naj bi razpravljali o poteku vojne. Peter Fraser, predsednik novozelandske vlade, bo danes prišel v Washington in bo Rooseveltov gost v Beli hiši. Avstralski premier John Curtin in južnoafriški premier Jan C. Smuts bosta prišla v Washington čez nekaj tednov.

Kaznjenci smejo delati

v jetnišničnih vojnih industrijah

Sklep generalnega pravdnika Biddla, da ni nikake zakonite omejitve, ki bi prepovedala federalni vladi rabo blaga; izdelovanega od kaznjencev v državnih jetnišnicah, odpira pot za dodatno zalogo delavcev v vojnem naporu dežele.

Vsled tega je James V. Bennett, ravnatelj federalnega jetnišničnega urada, izjavil, da se more uporabljati delo 100.000 kaznjencev v državnih jetnišnicah za produciranje vojnega materiala, katerega vrednost utegne segati do \$100.000.000 na leto.

Kot primer, kako se morejo industrije v jetnišnicah pretvoriti za vojno produkcijo, navaja ravnatelj Bennett 30 jetnišničnih tovarn, ki sedaj izdelujejo 50.000.000 kovinskih avtomobilskih tablic na leto. Te industrije bi se lahko rabile za izdelovanje vojaških oprem.

Poudaril je tudi, da ima mnogo jetnišnic priložnost za izdelovanje lahkih bombažev in da si bi mogle izdelati 30.000.000 kvadratnih jardov na leto, je vsa njihova produkcija za državne potrebe l. 1941 znašala le 8.000.000 kv. jardov. Sklep generalnega pravdnika odpira za to priložnost produkcijo 22.000.000 kv. jardov bombaževine za uniforme in enako blago.

V njegovem pregledu tovarniških priložnosti državnih jetnišnic je Bennett našel, da bi lahko producirale na leto 4.500.000 volnenega blaga, 1.400.000 tucatov bombažnih in volnenih oblek, 250.000 parov čevljev, 5.000.000 funtov mila, 200.000 galon barvil, 50.000.000 funtov vrvi in manjše količine drugega blaga. Državne jetnišnične farme so v stanu producirati 1.000.000 zabojev konzerv sadja in zelenjave na leto. Vsi ti produkti so potrebni za vojskovanje.

Druga okoliščina, radi katere se pozdravlja sklep generalnega pravdnika, je ta, da do sedaj je bilo delo v industrijah državnih jetnišnic siloma omejeno vsled prioritete in primanjkljajev. Poljožaj je bil postal precej resen, ker se je blago, producirano v jetnišnicah, smelo porabljati le za državne zavode in se je zato smatralo kot civilno blago. Prilino brezdolje kaznjencev je tvorilo resne disciplinarne probleme in sploh je pomenilo porabo delovnih sil.

Izmed približno 160.000 kaznjencev v državnih jetnišnicah, je kakih 40.000, ki so izurjeni industrialni delavci, 40.000 pol izurjeni in približno 20.000 je poljedelskih delavcev. Ta množina delavcev utegne biti sedaj na razpolago za vojno produkcijo.

V federalnih jetnišnicah ni bilo nikake zakonite omejitve za rabo kaznjencev in svrbo vojne industrije. Smelo se je vedno rabiti delo federalnih kaznjencev za druge federalne uprave in te industrije so se v zadnjem času močno razširile in delajo na vso moč. Računa se, da proizvodnja federalnih jetnišničnih industrij se danes rabi za vojne svrhe v razmerju 95%. V nekaterih federalnih jetnišnicah delajo po 60 ur na teden v dveh shiftih. Vsled tega se je skupna produkcija povzela od 70 na 275 odstotkov čez normalno produkcijo za časa miru.

Federalna jetnišnica v Lewisburgu, Pa., je na čelu produkcijske liste s povišano produkcijo 275 odstotkov čez 1941. Izdeluje razne kovinske izdelke. V federalni jetnišnici v Atlanti se je produkcija tekatilnega blaga za armado in mornarico povzela za 176 odstotkov čez normalo. Druge federalne jetnišnice izdelujejo čevlje, čopice, modrece in pohištvo, ki se tudi rabi za armado.—Common Council—FLIS.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNKA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za hrvatske, ter posebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vse ta organizacija ima običajno svoje glasila. Torej agitatorni dopis in memorandum drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošilja kolu Prosveta.

LISTNICA UREDNIŠTVA

East Brady, Pa., John Stimac: Obrnite se direktno na kompozitno, pri kateri ste bili uposleni in zahtevajte svoje, če mislite, da vam kaj gre.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

V LETIH NERODNIH

(Nadaljevanje.)

"Storimo vsi tako!" se je pričel smejati še gospod Sigismund, vstal tudi on, odlagal naglo na mizo, kar je imel pri sebi in obrnil žep. Tu- di učencem je storil z veseljem ravno tako.

Jaz sem bil v zadregi. Pri sebi sem imel vsaj štirideset grofičnih fotografij, o katerih nisem vedel, ali so obrnjene na notranjo stran žepov ali na zunanjo. Naj bi bil prinesel samo eno s pravim licem na plano, takoj bi jo bili opazili in spoznali. Beli veliki konj bi jih bil spomnil na domačo sliko že od daleč. In tudi če bi bil nanosil ves kup narobe obrnjenih slik na mizo, bi me bil eden ali drugi ogovoril z "dovolite" in posegel po fotografijah. Kaj bi bilo iz tega, ali smeh ali resnoba, to mi je šumelo nerodno po glavi. Sedel sem in hotel smatrati obrač- nje žepov za prostovoljno šalo.

"No," je dejal moj učenec. "Gospod učitelj, obrnite žepi!"

"Saj smo jih vsi!" se je smejal gospod prof. "Ta pagat je imel nekaj čarobnega na sebi. Morda je sfrčal med nadzemne duhove!"

Gospod Sigismund je gledal varno in kakor sem videl in čutil — vedno resneje. Jaz sem sedel in se smehljaj v večji in večji zadregi. Svajljah slik, ne bi bil pokazal za vse na svetu.

"Učenec se je nehal smejati in tudi prof. Go- spod Sigismund je rekel hladno: "Nehajmo!"

Šel je dvakrat preko sobe, sklonil glavo dol, nekaj mislil in jo zopet dvignil. Ko je odšel, mi ni segel v roke. Želel je pri vratih lahko noč in se izgubil. Tudi mi smo se razšli zelo pristiljeno. Moj učenec je bil ves zmeden. V moji sobi se je sedel na mizo in opozoriti sem ga moral, da naj gre spat.

Zjutraj mi je prinesla stara sobarica zajutrek v sobi in tik posodic za kavo je ležalo belo pismo. Odprl sem ga, preletel vrste in hipoma mi je postalo vroče, kakor bi me vrgli v krop.

"Kaj, kaj, kaj?" sem planil pokonci. "Ali ta- ko, ali tako!"

Iz kuverte je padel papirnat bankovec in se zibal povti tlom. Čital sem drugič počasneje in rassodnje:

"Velescenjeni gospod!

Ker upamo, da bi vam bilo valed včerajnje- ga slušanja neprijetno nadaljnje bivanje v naši sredi, vam prilagamo honorar za ves prihodnji mesec in se od vas poslovijamo. Ob 8. uri se lahko odpeljete z izvoščkom na postajo.

S spoštovanjem grofica R . . . "

Planil sem na noge, letel dvakrat, trikrat po sobi, kri mi je silila v lica, da me je peklo, in šile so mi tölke kakor kladiva.

"Ali naj letim h grofici in ji povem vse po resnici, ali naj, ali naj?"

Strahno mi je bilo, vendar nisem šel k njej. Svoje stvari sem zmetal v kovčeg, oblekel se naglo in tekci v kočijo, ki me je pred vratmi spodaj la čakala.

Odpejli sem se z vlakom, in s prve kolo- dvozna restavracije, kjer so se menjali vlaki, sem naslovil na grofico dolgo pismo. "Gre za moje poštenje!" sem pisal. "To ni res, da bi bil jaz goljufal, to ni res, prisegam! Jaz sem Vas samo ljubil! To je vsrok, ljubezen! Vašo sliko v sprejemnici sem fotografiral in do štirideset vaših fotografij sem imel vedno pri sebi! To je vsrok, to fotografije!"

Stavil so nekako bruhal iz mene na tisto pismo, dodal sem vse fotografije razen ene in ji vse s pismom vred poslal. Zadaj sem napisal svoj naslov: Julij Petrič, Dunaj, postre- stant, glavna pošta. In zraven: Prosim, od- govornite na vsak način!

Štirinajst dni in več sem hodil na pošto in spraševal po pismu, vendar ga nisem nikoli prejel. Ob jutrih, ko sem se zbujal, sem se za- vedal dolgo tega dogodka s takim sramom, da sem sam pred seboj zardeval. Ponoči se mi je mešal v sanje s strašnimi izidi. Po teku časa pa je to minevalo in izginjalo.

Fotografijo gospe grofice imam še dandanes. Omedlela je kakor spomini.

ZIMSKA POT

Ko sem bil v sedmi šoli, sem dobil nekako po novem letu in v najhujši zimi tole brzojav- ko: "Pridi domov, oče bolan."

Vedel sem takoj, da je nekaj hudega; ali je prišla nesreča sama od sebe ali jo je zakrivil kdo drugi — to je gotovo, da leži oče na smrtni postelji, če že ni nemara mrtev. A predvsem je bilo treba premisliti, kako bi se prišlo do doma. Peš je nemogoče, ker je zunaj najostrejš- a burja, sneg do kolena in pot do skrajnosti utrudljiva. Ne bi bilo čudo, če bi človek obti- čel v mrazu in zmrazil. S pošto bi se prišlo, ali zato je treba denarja. Doma je nesreča v bliži, vse drevi križem in je zmedeno; na brzo- jav so se domislili, na denarje se niso. No, mo- goče bi pomagala začasno gospodinja.

Ko sem stal v veži, da potrkam na vrata nje- gne sobe, mi je nenadoma prišlo na pamet, da je ponedeljek, torej sestanji dan in da so se pri- peljali gotovo danes kmetje od raznih strani na mestni trg, kjer kupujejo in prodajajo, kakor jim veljijo potrebe, plačujejo Fronke in se po- svetujejo z zaupnimi meščani o vsem, kar je zanje važno: Da bo kak voz, sem si mislil, kje spodaj pri predmestnem oštrju mogoče prav iz moje vasi ali pa iz take bližine, odkoder ne bo daleč do moje domačije.

Zavil sem se v debel havelok, pokrili kučmo, pa jo krenil naravnost v gostilno. Gledam po sobah med pivce, pregledam vežo, stopim na dvorišče k manjšim vozovom, ki so stali po vrsti ob beli steni, pa vidim naenkrat sosedov voz, ki je bil tako pisano pobarvan, da ga je moral vsak najprej opaziti. In Jaka bo najbrž žukaj, sosedov sin, postaren že, pa še vedno sa- mec. Mgti je vđova, ona mu gospodinja, a on gospodar. Zakaj se ne oženi, ga vprašujejo vrstniki, ki so še davno poročeni, on pa kratko odgovarja: "Moja reč." In obrača pamet na dru- go stran.

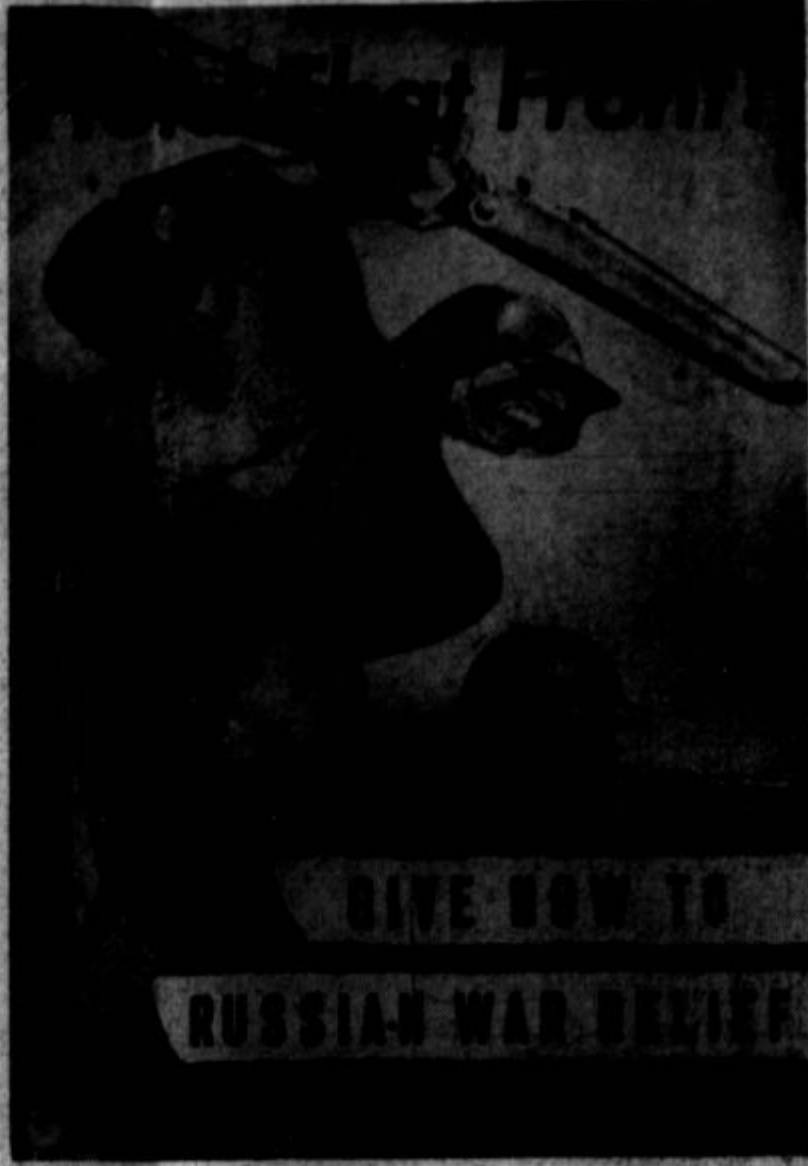
Res je bil Jaka v mestu. Z debelim konjakim bičem se je pojavil v gostilniški veži, velik ovaj je držal pod levo pazduho. Ko me je zagledal, se je dobrodušno nasmehnil in mi takoj pomi- gal, naj bi stopil k njemu.

"Domev bi rad, kajne?" je vprašal in uganil. "No, le stopiva v hišo in sediva! Polič vina na mizo! Pij, da se ogreješ. Zima je kakor štrup.

"Prosil bi te, že bi me vzel na voz!" sem de- jal in on je kimal in govoril: "Seveda te bom vzal, kako ne? Še vesel sem tebe. Z očetom je pa slaba, kap ga je zadela."

Povedal je odkrito, prostodušno in čuvstve- no. Meni se je zdelo, kakor bi me bil kdo za- grabil za prsi. Pred očmi se mi je zmedlo, strop se je navidezno dvignil, zamrzla okna se so zasvetilkala v čudnih lučih. Ali upal sem še vedno. Kaj vso kmetje, sem si rekel. Ne- mara je hipna slabost, mogoče ni kap. Bog daj, da bi ne bilo hudega! Ali med te misli se je vse mešalo: smrtna postelja, smrti boj, smrt sama.

(Dolge prihodnjič.)

gotovo najbolj izkušen v teh za- devah, pa ni nič verjel in ni ve- del ničesar povedati o njih. Sploh postane jezero o suši bolj pust kraj in le gozdna stran ga še zal- ša, življenje se zopet prikaže še le z vodo vred.

Dasiravno sem rekel, da ni moj namen, pisati o legi in čudnih prikaznih na tem jezeru, hočem vendar samo to omeniti, kako ob- čuten je ta svet za močjo in kako daleč sega okraj, ki oddaja vo- do v jezero.

Bilo je leta 1877. že proti jese- ni in suša velika. Studenci in tu- di taki, ki so najbolj vztrajni, so ponehali in vse je dežja želelo. Popiha južna sapa in zavleče se nebo in dober dež se ulije popold- ne; ali že na večer se sapa za- sunkne in zjutraj je bilo jasno. Peljal sem se na Bloke, in ko gledam proti jezeru, vidim breg od Obrha mimo Gorenjega jeze- ra popolnoma zalit in skoro da bi se bila hotela voda pri Behli čez ravnino razliti.

Začudim se temu, ogledujem na Blokah vse studence in vsa- ko vodico, ali niti najmanjšega znamenja ni bilo nikjer od mi- nulega dežja. Tudi ko se vrač- am v Loško dolino, sem šel ta- koj ogledovat Loški Obrh, ki se pri Danah pogublja v zemljo, a ni bilo niti kanca več vode ka- kor zadnje dni poprej, a vendar je bil jezerski Obrh, ki izvira ko- maj pol ure od Dan, poln in do vrha napet.

Govoril sem s ljudmi o tem, ali vedel mi ni nihče kaj povedati, nego so ponavljali to, kar se tu- di v Valvasorju bere, da se v jezeru voda prikaže, če le okoli Sneznika grmi. In dosti resni- ce je v tem govorjenju, kar se vidi iz sledečega.

Prehodil sem do malega vse gozdove od Javornika dalje in o- koli Sneznika in še dalje dol po Hrvatakem, a v nobeni dolini, v nobenem jarku ne opaziš niti e- ne struge od vode razrite. Bil sem v hudih naliivih v gozdu, ali kakor hitro je dež nehal, tudi po tleh nisi več vode videl: sproti- gine, ne napolni se noben kalit, po nobeni strugi voda ne teče.

Iz tega se lahko sklepa, da vsa

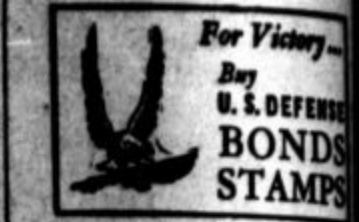
se veliki valovi in celo voziti se po jezeru je nevarno. Tudi jaz sem skušal to nevarnost in še dandanes se mi grozi, kd se spomnim dneva, katerega smem prištevati najhujšim, kar sem hudih prebil.

Po opraviu bi bil moral iti že zjutraj na Otok. Nujno delo me je zadržalo in še le opoldne sem odrinil od doma. Na jezeru ni bilo človeka, da bi me bil prepe- ljal na Otok, vse je bilo v gozdu pri drvih. Vragov boter je bil sicer doma, a je bil bolan; ven- dar, ker je moralo biti, se je mož odpravil, da me prepelje. Takrat je mož že težko govoril, bil je zabuhel, oči so se mu lesketale, tudi hodil je težko, vozil je pa še vendar dobro. Z menoj se je od- peljal tudi stari Telič, kateremu sem rekel "suhi jezerc", ker ta mož ni bil lovec ne na vodi, ne po suhem in še skoro veslati ni znal. Bil je mož že starček, bolj tenak in suhljat, belih las, sploh miren in pobožen človek. Kar ga je takrat najbolj veselilo, je bilo to, da so napravili na Jeze- ru šolo in so se otroci shajali v njegovi hiši. "Kako šolo?" boste vprašali, "saj ni šole na Gorenj- skem jezeru."—Takrat je bila, učiteljeval je neki starček, ki je po leti pasel, po zimi pa otroke učil čitati in pisati in reči mo- ram, da Telič ni preveč trdil, da več kot v drugih šolah znajo je- zerski otroci za mali čas, kar se učijo. Vselej, kadar sem prišel na Jezero, sem moral priti v šo- lo in Telič mi je vse razkladal kakor kakšen nadzornik in po- sebno mi je predstavljal svoje vnuke, ki so bili v resnici hvale vredni.

Jezero je bilo nemirno in to- rej smo se na Otok počasi vozi- li. Tam je bilo precej opravka, in ko smo se tam odpravljali, je bil že trden mrak. V tem ko sva bila s Teličem pri opravku, se je krepčal Vrag pri znancih. Že ta- krat ni več dosti jedel, le še žga- nje ga je vzdrževalo. Ko smo šli proti bregu in čolnu, je hodil mož kaj težko, hudo je sopol in

oči so se mu v resnici v svetile. Ko pridemo do vodo, ostali čez noč na Otoku. Je stala hribom do podnočja, pa sicer ni bila huda, ali ves- voda nemirna in delali so se d- gi valovi, da je bilo videti, ko- kor bi se vse jezero zibalo v- dna. Vrag je bil prvi v čolnu s hripavim glasom nama se- vstopiti. Telič mi še posebej da ne hoditi, ali Vragu sem za- pjal, kakor bi ga bil popeljal. Stopim v čoln in Telič za menoj. Odrinemo in Telič vzdihne: "Na- nas varuj!"

(Dalje prihodnjič.)

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice član, ki jih društva izvolijo v svrhu.
Naš nastavljeni lokali in po- stalni zastopniki so določene ob- lasti:
Louis Barborich, za Milwaukee, Wis. in okolice.
Anton Jankovich, za Cleveland, Ohio in okolice.
Andrej Piriz, za Ely, Minn., država Minnesota.
Frank Klun in Chisholm, Minn. za Chisholm in okolice.
Joe Cvetan in Tice Hill, Pa., vse srednje-vahodno Penna.
Anton Zornik in Hermine, Pa., vse spodnje Pennsylvanije.
Joe Peternal in Library, Pa., zapadno Penna.
John Zornik za Detroit in okolice.

TISKARNA S.N.P.J.
sprejema vsa tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . .
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJA DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

Spomini o Cerkniškem jezeru

Dr. Minko Dolenc (Nadaljevanje.)

VI.
Kar je še trvice in biga po Le- višjih in okoli brega, ga ljudje pokosijo in potem je jezero glad- ka ravnina, in ako pritise huda suša, da trava rjavi, pa se spremeni v puščavo. Namesto po cesti skozi Martinjak in Gra- hovo, se lahko pelješ od Cer- knice čez vas Dolenje jezero, da- lje po tej ravnini do vasi Gore- nje jezero in od tam dalje v Lo- ško dolino. Skoro prej prideš in posebno po jezeru se voziš prav prijazno, ker je pot bolj gladka kakor po svaženi cesti in ni pra- hu. Čudno se bo marikomu zde- lo in tudi meni se je, da kakor hitro mine voda iz jezerskih tal, so ta takoj suha in trda, ko bi vendar vsak sodil, da ostanejo mehka in močvirna.

voda, a približati se jim ni mo- goče, ker jih vedno dosti čipi na suhem in nad bregom, ki od- letijo z drugimi vred, ki so v bolj globoki strugi na vodi, pred- no se toliko približati, kar strel doseže. Le prav zgodaj na jutro, kadar so vse na vodi, se časih primeri, da jih človek zalasa. Pozna se pa več ali manj po vsej Kranjski, kadar jezero popolno- ma usahne, kajti raze se raztepe na vse kraje, koder se najdejo vodo, posebno na Ljubljanskoh barje se jih dosti preseli. Mala krdeca se ob takim času naha- jajo na Pivki celo po kališčih ob vaseh; sam sem jih že streljal na Gorenji Pivki, na Batki lo- vi in Kalških kališčih.
Polovljene ribe ljudje posilijo in jih suše na solcu, a največ na dimu, in meni so se zdele bolj okusne nego one iz še sparjene vode. Napol suha riba, pa samo nekoliko na žerjavici opečena, je dober prigrizljaj in priporoč- liv tistim, ki jo imajo s čim se- liti; kajti sol in riba sta činite- lja, ki zahtevata moč: Kar še ostane rib po strugah, te tudi zdaj še nimajo miru. Trnek, mreža, sak, vse te priprave so ve- dno nad njimi, in ako suša hu- da pritise in dolgo traja, polo- ve skoro vse, kar jih ni šlo z vo- do pod zemljo.

pomaknejo, sem prepričan po- tem, da se je tudi po najbolj su- hih letu nabralo čez zimo zopet dosti in zmerom tudi prav veli- kih rib. Kar je pa govorjenja o rečah, ki baje z vodo vred tudi v ginejo pod zemljo, in o katerih ve posebno Valvasor dosti pri- povedovati, na tem ni nič res- nice. Miha je vedel o takih ra- ceh dosti pripovedovati. Anže,

Iz tega se lahko sklepa, da vsa

Slika kaže angleški bombni napad na St. Malo, nemško bazo v Franciji.